

Коновальчук І. М. Педагогіка партнерства в процесі дистанційного навчання в початковій школі. Актуальні проблеми початкової освіти : теорія і практика : збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науковопрактичної конференції (24 жовтня 2023 року) / за заг. ред. О. Гордієнко. Житомир, 2023. С. 96-99.

І. М. Коновальчук,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової освіти та культури фахової мови
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Педагогіка партнерства в процесі дистанційного навчання в початковій школі

Концепція педагогіки партнерства є основою реформування сучасної української школи та одним із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Ідея партнерства не є новою для педагогіки, взаємодія на основі рівності, взаєморозуміння, довіри і поваги представлена в класичних та сучасних наукових працях та апробована педагогами-практиками України та за кордоном. Важливою тенденцією в утвердженні партнерської взаємодії в закладі освіти є орієнтація освітнього процесу на ідеї гуманістичної педагогіки, особистісну модель комунікації між учителем, учнем і батьками, подолання авторитаризму у вихованні та навчанні, впровадженні принципів взаємодії, взаєморозуміння, підтримки, усвідомленої особистої відповідальності за результати.

В Концепції НУШ зазначено, що місія Нової української школи полягає у допомозі, розкритті та розвитку здібностей, талантів і можливостей кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками [1].

В умовах дистанційного навчання важливим елементом у реалізації принципів педагогіки партнерства є різноманітні інформаційні технології, оволодіння якими є запорукою ефективної комунікації в системі вчитель-учень-батьки. А формула Нової української школи поєднує використання інформаційно-комунікаційних технологій і запровадження педагогіки партнерства.

Мета статті – здійснити аналіз можливостей найпопулярніших Інтернет-ресурсів, які використовують учителі початкових класів для взаємодії з батьками та учнями.

Питання педагогіки партнерства досліджували В. Андрущенко, Г. Балл, І. Бех, Н. Бібик, Л. Вовк, І. Зязюн, О. Савченко, В. Сухомлинський, М. Ярмаченко та інші. Суттєвий внесок у вивчення проблеми використання дистанційних технологій в освіті зробили О. Амеліна, Ю. Бурцева, А. Лотоцька, Д. Малаєв, О. Оноприєнко, О. Цуркан та інші.

Педагогіка партнерства (за О. Барабаш) визначається як напрям педагогіки, який передбачає узагальнення, проєктування оптимальних умов,

прийомів, методів формування та розвитку особистості школяра на гуманістичних засадах [2, с. 3–7.].

В умовах дистанційного навчання змінилися пріоритети реалізації головних принципів педагогіки партнерства, які були закладені в Концепції Нової української школи.

У дослідженнях українських науковців зазначається, що педагогіка партнерства базується на принципах добровільності й спільних інтересів, на повазі до особистості, доброзичливості і позитивному ставленні, довірі у відносинах, принципі "діалог – взаємодія – взаємоповага", розподіленому лідерстві (проактивність, право вибору і відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків), соціальному партнерстві (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) (І. Бех,) [3; С. 5–10]; в основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками (Н. Бібік) [4, с. 14]; втілюючи ідеї педагогіки партнерства, вчителю необхідно не лише використовувати в своїй роботі стандартні методи організації навчально-виховного процесу, а й більшою мірою виявляти ініціативу і спрямовувати навчання і виховання таким чином, щоб дитина була постійно залучена до діяльності (Н. Бібік) [4].

Отже, одним із важливих факторів успішної роботи вчителя є взаємодія всіх учасників освітнього процесу. В початковій школі дистанційне навчання відбувається у контексті вчитель – учень – батьки – вчитель. На думку Н. Бібік, "педагогіка партнерства і компетентнісний підхід потребують нового освітнього середовища, яке допоможе створити новітні інформаційно-комунікаційні технології. Вони підвищують ефективність роботи педагога, ефективність управління освітнім процесом, а водночас уможливають індивідуальний підхід до навчання" [4, с. 15].

Дистанційне навчання визначається як "індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій" [5].

Найперший випадок дистанційного навчання був зафіксований у 1840 році – листування вчителя та учениці. Учитель надсилав у листі завдання, отримував відповідь, перевіряв роботу і оцінював і надавав зворотній зв'язок. На початку ХХ століття були популярні радіоуроки, а наприкінці 90-х років – телевізійні уроки педагогів-новаторів. Сьогодні популярності набирає Всеукраїнська школа онлайн. Сучасні Інтернет-технології призвели до появи нових способів дистанційного навчання та взаємодії з батьками та дітьми.

Сьогодні важко зустріти педагога, який не використовує у своїй роботі різноманітні сервіси (соціальні мережі, електронну пошту, блог-сервіси, чати тощо) для онлайн-спілкування, де має можливість ділитися своїм досвідом, захопленнями та використовувати їх у професійній діяльності, зокрема комунікації з батьками і учнями.

Під час дистанційного навчання батьки учнів початкових класів допомагають дітям виконати освітню та навчальну програми, здобути певні результати навчання, реалізувати індивідуальні освітні траєкторії, досягти передбачених результатів навчання, дбають про фізичне та психічне здоров'я дітей, формують у них навички здорового способу життя, сприяють дотриманню учнями академічної доброчесності.

Місцем мережевого спілкування, де учні, їхні батьки, педагоги можуть отримати інформацію про школу, методичну та виховну роботу в закладі, досягнення учнів та педагогічного колективу, переглянути цікаві авторські розробки та освітні програми, розклад занять, посилання на електронні журнали, а також дискусійний майданчик (форум) для вчителів, учнів і батьків, є сайт домашньої сторінки школи. Сайт – це сукупність електронних документів (файлів) в комп'ютерній мережі, об'єднаних під однією адресою (доменним ім'ям або IP-адресою). Саме через сайти формується позитивний імідж закладу освіти й завойовується довіра батьків та громадськості. Для того щоб сайт працював ефективно, необхідно дотримуватись вимог щодо його структури, змісту, навігації та форм подачі інформації. Основні положення щодо принципів наповнення шкільного сайту прописані в законі України "Про освіту" (стаття 30).

Для налагодження діалогу та спілкування й обговорення актуальних питань у сфері освіти та навчання використовується форум на сайті. Форум на сайті школи дає можливість налагодити діалог і спілкування учасників на різноманітні освітні теми, обговорити питання шкільного життя. Учасниками дискусійного майданчика можуть бути вчителі, батьки, адміністрація, освітні експерти, а також інші особи, яких цікавлять питання у сфері освіти. На форумі можна публікувати дописи, відповідати і ставити запитання учасникам. Живий і змістовний форум, детальне обговорення актуальних тем та проблем стимулює батьків частіше відвідувати сайт школи й більш активно взаємодіяти з учителем.

Щоб розмістити інформацію про свою професійну діяльність, педагогічні досягнення, поділитися досвідом, учителі створюють особисті сторінки в соціальних мережах і блоги. Блог – це візитівка вчителя, основне наповнення якого – записи, що регулярно доповнюються, зображення, відео, фотоматеріали тощо. Блоги активно використовуються педагогами для навчання: розміщення матеріалів та посилань на веб-ресурси, проведення онлайн-дискусій, створення публікацій та технічних засобів для уроку (відео, презентацій, гіперпосилань, аудіолекцій, вбудованих мультимедіа тощо). Також блог може виступати як засіб встановлення тісного контакту та зворотного зв'язку з батьками. На його основі можна організувати батьківські лекторії, розмістити шкільні фотографії, оголошення, провести онлайн-консультації для батьків, поділитися відеозаписами заходів, які проводились в класі, а також отримати коментарі від батьків.

Під час дистанційного навчання в початковій школі важлива систематична взаємодія вчителя з учнями та батьками. Інструментом ефективною онлайн-комунікації є електронна пошта (сервіс в Інтернеті, що

робить можливим обмін даними будь-якого змісту (текстові документи, аудіо-відеофайли, архіви, програми) та батьківські інтернет-чати (віртуальні ресурси, у яких можна поспілкуватися з іншими користувачами в режимі реального часу). Через цю групу сервісів йде пряме спілкування між вчителем, учнями та батьками, обмін важливою інформацією та за необхідністю надається зворотній зв'язок. Щоб уникнути непорозумінь, визначають спосіб зв'язку (електронна пошта, закрита група у Facebook, чат у месенджері) та встановлюють правила спілкування у групі.

Отже, під час дистанційного навчання має бути забезпечена повноцінна взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Активне й ефективне використання Інтернет-ресурсів та впровадження інформаційних технологій в освітній процес початкової школи є важливим чинником впровадження ідей НУШ та відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства.

Список використаної літератури

1. Концепція Нової української школи <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 9.10.2023).
2. Барабаш О. Педагогіка партнерства – сучасний тип взаємодії між учасниками освітнього процесу. *Учитель початкової школи*. 2018. № 8. С. 3–7.
3. Бех І. Компонентна технологія сходження зростаючої особистості до духовних цінностей. *Початкова школа*. 2018. № 1. С. 5–10.
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2017. 206 с.
5. Положення про дистанційне навчання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 9.10.2023).